

AAN120013 / FILOZOFIE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

ANPR / Bakalářské studium

2014/2015

PhDr. Martin Kopecký, Ph.D.

LS 2/1; povinný předmět

Zk / 5 kreditů

Cílem kurzu je získat přehled o vývoji filozofického a pedagogického myšlení, které formovalo (sebe)pojetí vzdělávání dospělých a mělo určující vliv na podobu praxe vzdělávání dospělých jako součásti celoživotního vzdělávání a učení se. Důraz je kladen na současné přístupy filozofie vzdělávání dospělých.

Charakteristika obsahu předmětu:

1. Filozofie výchovy a vzdělávání jako obor (otázka hodnot ve výchově a vzdělávání; určování a odůvodnění výchovných cílů; možnosti hodnotové výchovy; výchovné cíle v pluralistické společnosti; cíle vzdělávání dospělých)
2. Základní soudobé teorie učení; učení se jako funkce života; učící se osoba v sociálním kontextu podle Jarvise a Illerise
3. Životní cyklus a učení se ve vztahu k intersubjektivitě; odpovědnost vychovatele / vzdělavatele vůči účastníkům výchovy / vzdělávání a vůči společnosti
4. Pozitivismus a novopozitivismus; vývoj chápání vědy; filozofie a jazyk (strukturalismus vs. hermeneutika); problémy poznání a porozumění; dialog a vzdělávání
5. Marxismus a jeho varianty s ohledem na problematiku vzdělávání; koncept kulturní hegemonie
6. Frankfurtská škola / kritická teorie společnosti (zdroje, témata a vývoj; Adorno a Habermas o vzdělávání a učení; teorie polovzdělanosti, nevzdělanosti a neučení)
7. Alternativní teorie vzdělávání a učení (Freire a pedagogika osvobození; postmoderní následovníci; Illich a myšlenka odškolnění)
8. Pragmatismus (orientace na praxi; zkušenost a vzdělávání v životě jednotlivce a společnosti; vztah vzdělávání a demokracie; Dewey, Lindeman a Mezirow; kritika pragmatismu)
9. Humanistická psychologie a představa seberealizace (učení se dospělých a terapie; Rogers a jeho koncept učení; Knowlesovo pojetí andragogiky a jeho kritika)
10. Představa role vědění a učení v moderní a postmoderní společnosti (vědění a trh; vědění a moc; postmoderní pohledy na subjekt, kulturu, životní styl a učení)
11. Vzdělávání a multikulturalismus (teorie uznání; konceptualizace vztahu většiny a menšin; aplikace na problematiku vzdělávání v soudobém světě – příklad interkulturního dialogu)
12. Vztah filozofie a politiky (vývoj myšlenky celoživotního vzdělávání a celoživotního učení se ve vzdělávací politice)
13. Hlavní proud soudobé vzdělávací politiky (kritika neoliberalismu a jeho pohledů na vzdělávání a učení se)

Povinná literatura:

- BENEŠ, Milan. *Andragogika – filosofie – věda*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-03-3.
- BERTRAND, Yves. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-216-5.
- BREZINKA, Wolfgang. *Filosofické základy výchovy*. Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-169-5.
- HARRINGTON, Austin a kol. *Moderní sociální teorie. Základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-093-3.
- HAUSER, Michael. Dvě proměny vzdělanosti. In: Michael HAUSER. *Cesty z postmodernismu. Filosofická reflexe doby přechodu*. Praha: Filosofia, 2012. ISBN 978-80-7007-382-7. s. 38–54.
- HRUBEC, Marek. *Od zneuznání ke spravedlnosti. Kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: Filosofia, 2011. ISBN 978-80-7007-362-9. Kapitoly 3 a 4.
- FÜRST, Maria. *Filozofie*. Praha: Fortuna, 1994. ISBN 80-7168-161-X.
- PROKOP, Jiří. *Škola a společnost v kritických teoriích druhé poloviny 20. století*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1008-6.
- SINGULE, František. *Americká pragmatická pedagogika*. Praha: SPN, 1991. ISBN 80-04-20715-4.

Doporučená literatura:

- ARENDTOVÁ, Hannah. *Krise kultury. Čtyři cvičení v politickém myšlení*. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0424-4.
- BLECHA, Ivan. *Filosofická čítanka*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2000. ISBN 80-7182-112-8.
- BREZINKA, Wolfgang. *Východiska k poznání výchovy*. Brno: L. Marek, 2001. ISBN 80-86263-23-1.
- FROMM, Erich. *Obraz člověka u Marxe*. Brno: L. Marek, 2004. ISBN 80-86263-53-3.
- HRUBEC, Marek a kol. *Kritická teorie společnosti. Český kontext*. Praha: Filosofia, 2013. ISBN 978-80-7007-403-9.
- KAŠČÁK, Ondrej a Branislav PUPALA. *Škola zlatých golierov. Vzdelávanie v ére neoliberalizmu*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. ISBN 978-80-7419-113-8.
- KOPECKÝ, Martin a kol. *Vědění a učení v globalizovaném světě: aktéři a změny*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013. ISBN 978-80-7308-474-5.
- KUČERA, Zdeněk a Vladimír ŠTVERÁK et al. *Chrestomatie z dějin pedagogiky*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-626-0.
- LASSAHN, Rudolf. *Úvod do pedagogiky*. Bratislava: SPN, 1992. ISBN 80-08-01827-5.
- LEIRMAN, Walter. *Čtyři kultury ve vzdělávání*. Praha: Karolinum, 1996.
- LISSMANN, Konrad. P. *Teorie nevzdělanosti. Omyly společnosti vědění*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1677-5.
- PALOUŠ, Radim. *Filosofická reflexe základních pojmů školské pedagogiky*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1833-3.
- PALOUŠ, Radim a Zuzana SVOBODOVÁ. *Homo educandus. Filosofické základy teorie výchovy*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1901-9.
- PELCOVÁ, Naděžda. *Filozofická a pedagogická antropologie*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0075-5.

PELCOVÁ, Naděžda. *Vzorce lidství. Filosofické základy pedagogické antropologie*. Praha: Portál, 2010. 978-80-7367-756-5.
ROGERS, Carl R. *Způsob bytí: klíčová témata humanistické psychologie z pohledu jejího zakladatele*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-233-5.
ŠTVERÁK, Vladimír. *Obecná a srovnávací pedagogika*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0003-X.

Internet encyclopedia of philosophy

<http://www.iep.utm.edu/>

Stanfordská encyklopedie filozofie

<http://plato.stanford.edu/contents.html>

Encyklopedie informálního vzdělávání

<http://www.infed.org/>.

Encyklopedie filozofie a teorie vzdělávání

<http://www.ffst.hr/ENCYCLOPAEDIA/doku.php?id=welcome>

Profily myslitelů v oblasti výchovy a vzdělávání

<http://www.ibe.unesco.org/en/services/publications/thinkers-on-education.html>.

Zkouška:

Zkouška probíhá ústní formou. Tematické okruhy kurzu představují zároveň i zkušební otázky. Hodnocena je znalost probírané látky a schopnost její samostatné reflexe. Důraz je rovněž položen na přehled povinné a (vybrané) doporučené literatury.

Prerekvizita:

Prerekvizitou předmětu *Filozofie vzdělávání dospělých* je předmět *Filosofie*.